

§ 229

Den av ledamoten Anna Vuorjoki väckta motionen om könsneutrala toaletter på stadens verksamhetsställen

HEL 2016-012660 T 00 00 03

Beslut

Stadsfullmäktige beslutade i enlighet med stadsstyrelsens förslag anse den av ledamoten Anna Vuorjoki väckta motionen vara slutligt behandlad.

Föredragande

Stadsstyrelsen

Upplysningar

Anna Villeneuve, förvaltningsexpert, telefon: 310 36045
anna.villeneuve(a)hel.fi

Bilagor

- 1 Vuorjoki Anna ym. valtuustoaloite Kvsto 16.11.2016 asia 16
- 2 Tasa-arvotoimikunnan lausunto

Sökande av ändring

Förbud mot sökande av ändring, beredning eller verkställighet

Beslutsförslag

Beslutet stämmer överens med förslaget.

Föredragandens motiveringar

Ledamoten Anna Vuorjoki och 15 andra ledamöter föreslår i sin motion att stadens alla service- och verksamhetsställen ska få minst en könsneutral kundtoalett.

Enligt 22 § 2 mom. i arbetsordningen för stadsfullmäktige ska stadsstyrelsen förelägga fullmäktige en motion som undertecknats av minst 15 ledamöter.

Stadsstyrelsen hänvisar till utlåtandena från fastighetsnämnden och jämställdhetskommittén och konstaterar att staden tillämpar principen om könsneutrala kundtoaletter vid nybyggnads- och ombyggnadsprojekt. Fastighetskontorets lokalcentral förverkligar könsneutrala kundtoaletter exempelvis i centumbiblioteket som är under byggnad. Toalettutrymmet i fråga har i medierna beräknats bli störst och populärast i staden. Också till exempel vid ombyggnaden av lågstadieskolan Ou-

lunkylän ala-asteen koulu strävade man att i huvudsak bygga enskilda toaletter i olika delar av skolan. Samtidigt togs toaletternas skyltar för män och kvinnor bort.

På basis av tillgänglighetsföreskrifterna har nästan alla av stadens lokaler minst en könsneutral toalett, men dessa toaletter är avsedda för rörelsehindrade. Enligt Finlands byggbestämmelsesamling ska utrymmen avsedda för rörelsehindrade förses med skylten för rörelsehindrade och de ska vara placerade så att användarens och assistentens kön inte spelar någon roll.

Enligt de preliminära arbetena hade translagen som mål att trygga transsexuella personer möjligheten att bli bemötta i enlighet med sin sexuella identitet inom de lagstiftningsområden i vilka könet har betydelse. Olika skyltar på toalettutrymmenas dörrar kan anses både som traditionella sociala normer och som lokalägarens föreskrifter för lokalanvändarna, och andra kan anse det som misshagligt om någon väljer toaletten emot normerna.

I 7 § i lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män förbjuds diskriminering på grund av könsidentitet eller könsuttryck. Enligt 6 c § i samma lag ska myndigheter, utbildningsanordnare och andra sammanslutningar som tillhandahåller utbildning eller undervisning samt arbetsgivare på ett målinriktat och planmässigt sätt förebygga sådan diskriminering. Enligt samma paragraf ska denna skyldighet beaktas vid beredningen av läroanstalternas och arbetsgivarnas jämställdhetsplaner.

Att ordna könsneutrala kundtoaletter i stadens alla verksamhetslokaler kan eventuellt försätta stadens anställda i en ojämlik ställning. Enligt statistiken kan man anta att flera av stadens anställda är transsexuella personer, och därför ska även personalens toaletter beaktas i utredningen förutom kundtoaletterna. Enligt anvisningarna för arbetarskydd anses toalettutrymmena avsedda för allmänheten vanligen inte som tillräckliga för de anställda. Dessutom ligger toaletterna, omklädningsrummen och duschutrymmena ofta i samma lokaler som separerats med konstruktioner eftersom det är ändamålsenligt av kostnadsskäl att förlägga vatten- och avloppsledningarna och de funktioner som förutsätter dessa till samma del av byggnaden. Att ordna könsneutrala toaletter i stadens alla verksamhetslokaler kan i vissa lokaler kräva betydande ändringsarbeten på vilka man inte har förberett sig i budgeten för fastighetsväsendet.

Stadsstyrelsen konstaterar till slut att staden strävar att tillämpa principen om könsneutrala toalettutrymmen i de pågående och framtida reparations- och byggprojekten. En lätt och fungerande lösning i många

fall är att ta bort könsskyltarna på dörrarna. På detta sätt är det möjligt att uppnå motionens syfte nästan utan kostnader.

Föredragande

Stadsstyrelsen

Upplysningar

Anna Villeneuve, förvaltningsexpert, telefon: 310 36045
anna.villeneuve(a)hel.fi

Bilagor

- 1 Vuorjoki Anna ym. valtuustoaloite Kvsto 16.11.2016 asia 16
- 2 Tasa-arvotoimikunnan lausunto

Sökande av ändring

Förbud mot sökande av ändring, beredning eller verkställighet

Beslutshistoria

Kaupunginhallitus 24.04.2017 § 436

HEL 2016-012660 T 00 00 03

Päätös

Kaupunginhallitus päätti esittää valtuustolle seuraavaa:

Kaupunginvaltuusto päättää katsoa valtuutettu Anna Vuorjoen aloitteen loppuun käsitellyksi.

18.04.2017 Pöydälle

Esittelijä

apulaiskaupunginjohtaja
Anni Sinnemäki

Lisätiedot

Anna Villeneuve, hallintoasiantuntija, puhelin: 310 36045
anna.villeneuve(a)hel.fi

Kiinteistölautakunta 12.01.2017 § 15

HEL 2016-012660 T 00 00 03

Lausunto

Kiinteistölautakunta antoi kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon kaupunginvaltuutettu Anna Vuorjoen ym. aloitteesta sukupuolineutraaleista asiakas-wc:istä:

Kaupungin tilahankkeet priorisoidaan turvallisuuden, terveellisuuden sekä hallintokuntien tarpeiden mukaan. Toimitilojen käyttöä myös jatkuvasti tehostetaan, eikä tilojen kokonaismäärän tulisi kasvaa. Kiinteistölautakunta toteaa, että ehdoton tai välitön velvollisuus toteuttaa sukupuolineutraalit wc:t kaupungin kaikkiin toimitiloihin voi johtaa merkittäviin kustannusvaikutuksiin. Kuitenkin sukupuolineutraaleja asiakas-wc:itä toteutetaan jo, tarpeiden mukaan, kaupungin uudisrakennus- ja peruskorjaushankkeissa.

Kiinteistöviraston tilakeskus on esimerkiksi toteuttamassa sukupuolineutraalit asiakas-wc:t rakenteilla olevaan keskustakirjastoon, joka on yksi Suomen itsenäisyyden juhluvuoden kärkihankkeita, ja josta on mediassa arvioitu tulevan myös kaupungin suurin ja suosituin käymälä. Sukupuolineutraaleilla wc:illä pyritään säästämään ylläpitokustannuksissa. Yleiset käymälät ovat nimittäin usein ilkeiden kohteita. Innovatiivisten tilaratkaisujen avulla keskustakirjaston wc:hin tulee enemmän positiivista sosiaalista kontrollia.

Toisessa esimerkkihankkeessa, Oulunkylän ala-asteen peruskorjauksessa, sukupuolierotellut ryhmäkäymäläratkaisuihin perustuneet wc:t eivät täyttäneet suuresta oppilasmäärästä johtuvia toiminnallisia vaatimuksia. Peruskorjauksessa pyrittiin pääasiassa yksittäisiin wc-erioihin, joita on sijoitettu eri puolelle koulua. Tässä yhteydessä wc-erioista poistettiin mies- ja naiskyltit.

Esteettömyssäännösten perusteella lähes kaikissa kaupungin tiloissa on jo nyt ainakin yksi sukupuolineutraali wc, mutta nämä wc:t on tarkoitettu liikkumisesteisille. Suomen rakentamismääräyskokoelman mukaan liikuntaesteisten tilat on varustettava liikkumisesteisen tunnuksella ja niiden tulee olla sijoitukseltaan käyttäjän tai avustajan sukupuolesta riippumattomia.

Niin sanotun translain esitöiden perusteella lain tavoitteena oli turvata transseksuaalille mahdollisuus tulla kohdelluksi hänen sukupuoli-identiteettinsä mukaisesti niillä lainsäädännön aloilla, joilla annetaan merkitystä sukupuolelle. Eri tunnukset wc-tilojen ovilla voidaan nähdä sekä perinteisinä sosiaalisina normeina että tilan omistajan määräyksinä tilan käyttäjille, ja norminvastaisen wc:n valitsemisesta voi seurata muiden paheksuntaa.

Sukupuolineutraalien asiakas-wc:den tarve koskee erityisesti niitä henkilöitä, joiden kokemus omasta sukupuolestaan tai sukupuolen ilmaisu ei ole tai ei ole aina ollut sama kuin hänelle syntymässä määritelty su-

kupuoli, sekä henkilöitä, joiden fyysiset sukupuolta määrittävät ominaisuudet eivät ole yksiselitteisesti vain naisen tai miehen. Laissa miesten ja naisten välisestä tasa-arvosta 7 §:ssä on kielletty sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuva syrjintä. Lain 6c §:n mukaan viranomaisten, koulutuksen järjestäjien ja muiden koulutusta tai opetusta järjestävien yhteisöjen sekä työnantajien tulee ennaltaehkäistä tällaista syrjintää tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti. Saman pykälän mukaan tämä velvoite on otettava huomioon myös oppilaitosten ja työnantajien lakisääteisissä tasa-arvosuunnitelmissa.

Helsingissä tämän moninaisen käyttäjäryhmän kokoa on vaikea arvioida. Edellä mainitun lainsäädännön takia sukupuolivähemmistöt ovat relevantti käyttäjäryhmä myös tilankäyttöä suunniteltaessa. Uudistuva hankinta-laki, joka astuu voimaan alkuvuodesta 2017, velvoittaa hankintayksiköitä huomioimaan entistä korostetummin kaikkien tilojen käyttäjien tarpeet ja heidän sujuvan osallistumisen muun muassa työntekoon, harrastuksiin, kulttuuriin ja opiskeluun.

Sukupuolineutraalien asiakas-wc:den järjestäminen kaikkiin kaupungin toimitiloihin voi potentiaalisesti asettaa kaupungin työntekijät eriarvoiseen asemaan. Tilastollisesti voidaan olettaa että Helsingin kaupungin henkilöstössä on useampia transsukupuolisia, joten selvityksessä tulisi huomioida myös henkilöstön wc:t, eikä vain yleisö-wc:t. Työsuojeluohjeiden mukaan yleisölle tarkoitettuja wc-tiloja ei yleensä pidetä riittävinä työntekijöiden käyttöön, etenkin jos työnantajan järjestämien tilojen toteutus on kohtuudella mahdollista.

Wc:t, pukuhuoneet ja peseytymistilat sijaitsevat usein samassa rakenteellisesti erotetussa tilassa, sillä vesi- ja viemäriputkistot ja niitä käyttävät toiminnot on kustannussyistä tarkoituksenmukaista sijoittaa samaan osaan rakennusta. Tämän takia sukupuolineutraalien wc:den toteuttaminen kaikkiin kaupungin toimitiloihin voi jossain kaupungin tiloissa vaatia merkittäviä muutostöitä, mihin ei kiinteistötoimen talousarviossa ole tällä hetkellä varauduttu.

Kiinteistölautakunta puoltaa esitetyn selvityksen teettämistä. Selvityksessä tulisi huomioida erilaiset tekniset toteuttamistavat eri toimipisteissä ja niiden kustannusvaikutukset.

Käsittely

12.01.2017 Esittelijän muutetun ehdotuksen mukaan

Arto Hiltunen: Muutan esitystäni seuraavasti:

Lausuntoehdotuksen kappale "Niin sanotun translain tavoitteena oli turvata transseksuaalille mahdollisuus tulla kohdelluksi hänen sukupuoli-

identiteettinsä mukaisesti niillä lainsäädännön aloilla, joilla annetaan merkitystä sukupuolelle" muutetaan kuulumaan seuraavasti:

"Niin sanotun translain esitöiden perusteella lain tavoitteena oli turvata transseksuaalille mahdollisuus tulla kohdelluksi hänen sukupuoli-identiteettinsä mukaisesti niillä lainsäädännön aloilla, joilla annetaan merkitystä sukupuolelle."

Lisäksi lausuntoehdotuksen virkkeen "Sukupuolineutraalien asiakas-wc:den järjestäminen kaikkiin kaupungin toimitiloihin voi potentiaalisesti asettaa kaupungin työntekijät eriarvoiseen asemaan" jälkeen lisätään seuraava virke:

"Tilastollisesti voidaan olettaa että Helsingin kaupungin henkilöstössä on useampia transsukupuolisia, joten selvityksessä tulisi huomioida myös henkilöstön wc:t, eikä vain yleisö-wc:t."

Esittelijä

tilakeskuksen päällikkö
Arto Hiltunen

Lisätiedot

Teemu Suominen, lakimies, puhelin: 310 27382
teemu.suominen(a)hel.fi